

Т. М. Лисиця, А. М. Мельник

Міністерство економіки України, Київ

ДО ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація: Розглянуті питання актуальності та шляхи створення інформаційно-аналітичної системи реалізації державної інноваційної політики. Обґрунтована необхідність створення відповідної інформаційно-аналітичної бази, яка дасть можливість отримувати максимум інформації щодо стану об'єктів управління, проводити аналіз альтернатив їх розвитку з врахуванням постійної зміни зовнішнього та внутрішнього середовищ, а також готувати рекомендації щодо реалізації державної інноваційної політики.

Ключові слова: інновація, інформаційно-аналітична система, інноваційна політика.

Достатній обсяг інформації щодо стану, можливостей і перспектив розвитку об'єкту – одна з передумов ефективного управління ним, якої б сфери життя це не стосувалося. Функціонування системи державного управління великою мірою залежить від об'єктивної та повної інформації, що спонукає до вибору альтернатив розвитку, інструментів та механізмів впливу на певний вид суспільних чи господарських відносин і врешті-решт на прийняття відповідних управлінських рішень із передбачуваними наслідками.

Нерівномірність темпів росту ВВП через зорієнтованість економіки на експорт, домінуюче місце товарів з низькою доданою вартістю в структурі експорту (у 2006 р. – 34 % становив продаж чорних металів), значна залежність вартості кінцевої продукції від вартості сировинних ресурсів (як наслідок, залежність від часто змінюваної кон'юнктури зовнішніх ринків) – все це вказує на вичерпання можливостей економічного, а за ним і соціального розвитку країни відповідно до

канонів індустріальної моделі суспільства та визначає цілком конкретні межі рівня розвитку національної економіки, зумовлюючи її спад у майбутньому. Ці чинники дають потужний сигнал для зміни структури економіки та переходу суспільства до "економіки знань".

Такий перехід має супроводжуватися та спрямовуватися відповідною ефективною системою державного управління із відповідною підсистемою інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики. Зазначена підсистема інформаційно-аналітичного забезпечення має стати основним підґрунтям системи державного управління в інноваційній сфері та повинна максимально ефективно інформувати про стан об'єктів управління та можливі шляхи їх розвитку з врахуванням постійної зміни зовнішнього та внутрішнього середовищ, а також слугувати інформаційним джерелом щодо можливостей провадження інноваційної діяльності в Україні всіма зацікавлен-

ними суб'єктами (згідно з даними Держкомстату за результатами обстеження у 2006 р. 9 995 промислових підприємств, на яких протягом останніх трьох років не велась інноваційна діяльність, 17,3 % респондентів указали на нестачу інформації про нові технології).

Актуальність і об'єктивність вирішення питання інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та створення відповідного інформаційного простору для усіх зацікавлених суб'єктів інноваційної діяльності підтверджується й відповідними заходами, що здійснюються за кордоном. Найбільш показовим прикладом щодо цього може слугувати програма "Європейські тенденції у сфері інновацій" (European TrendChart on Innovation) від 2000 р., яка виконується на замовлення Департаменту розвитку інноваційної політики Генерального управління підприємств і промисловості Європейської комісії і спрямована на проведення систематичних досліджень та порівняльного аналізу практики формування і реалізації інноваційної політики у країнах ЄС, розвиток діалогу між різними зацікавленими в інноваційній сфері державними і громадськими організаціями та установами.

В Україні це питання порушене у ряді нормативно-правових актів, а саме в рішеннях Президента України та Кабінету Міністрів України, які реалізуються зацікавленими центральними органами виконавчої влади за участі Національної академії наук. Так, 11 липня 2006 р. Указом Президента України № 606 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 квітня 2006 року "Про стан науково-технологічної сфери та заходи щодо забезпечення інноваційного розвитку України" визначено необхідність прийняття заходів щодо створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та

моніторингу стану інноваційного розвитку економіки. Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 669 від 27.12.2006 "Питання створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки" було доручено центральним органам виконавчої влади та Національній академії наук розробити проект Концепції державної програми "Створення та функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки" для визначення загальних підстав, мети, шляхів та очікуваних результатів створення такої системи, яку було схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.05.2007 № 285-р "Про схвалення Концепції державної програми розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки", і проект відповідної Державної програми.

Крім того, Законом України "Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр." серед стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства передбачено створення загальнодержавних інформаційних систем в Україні.

Згадана система інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки повинна включати в себе комплекс заходів, пов'язаних з постійним спостереженням, збиранням, обробкою, передачею, збереженням та аналізом інформації про стан і перспективи інноваційного розвитку економіки, а також передбачати об'єднання інформаційних ресурсів відповідних баз даних, що характеризують стан, умови, особливості та перспективи здійснення інноваційної діяльності в Ук-

раїні, розвиток її напрямків, і забезпечення комплексного аналізу рівня інноваційного розвитку економіки, вироблення доцільних і обґрунтованих пропозицій для прийняття рішень щодо розвитку інноваційної діяльності на всіх рівнях і в усіх сферах державного управління.

У згаданій Концепції державної програми "Створення та функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки" відзначається, що сьогодні функціонують лише такі складові зазначеної системи:

- державне статистичне спостереження за інноваційною діяльністю промислових підприємств;
- складання окремими центральними і місцевими органами виконавчої влади аналітичних звітів про стан розвитку інноваційної діяльності в галузевому та регіональному розрізах відповідно, а також про результати діяльності інноваційних структур, зокрема технологічних парків;
- підготовка окремих наукових робіт з питань державної інноваційної політики або робіт в рамках проведення наукових досліджень з питань державної економічної політики, замовниками яких є зацікавлені центральні органи виконавчої влади та академії наук.

Зазначені складові функціонують незалежно одна від одної, що унеможливує їх координацію та узгодження. Крім того, не проводиться системний моніторинг інноваційного розвитку економіки, аналіз ефективності механізмів державної підтримки і стимулювання інноваційної та науково-технічної діяльності, а також порівняльний аналіз результатів реалізації державної політики у відповідній сфері в Україні та за кордоном.

В цій же Концепції зазначено, що наявний на сьогодні неефективний стан інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики зумовлений такими факторами:

- відомчий розподіл компетенції щодо реалізації державної інноваційної політики у відповідних галузях економіки;
- відсутність єдиного підходу до визначення завдань, здійснення заходів, спрямованих на їх виконання, та проведення аналізу ефективності реалізації державної інноваційної політики в окремих галузях економіки;
- невідповідність методів статистичного спостереження у сфері інноваційної та науково-технічної діяльності світовим стандартам;
- відсутність єдиного науково-методичного підходу до проведення моніторингу стану інноваційного розвитку економіки;
- низький рівень участі громадськості в обговоренні питань, пов'язаних з формуванням та реалізацією державної інноваційної політики;
- недостатній рівень підготовки державних службовців з питань формування та реалізації державної інноваційної політики.

Створення системи, здатної підвищити рівень координації та ефективність заходів з інформаційно-аналітичного забезпечення державної інноваційної політики, потребує скоординованих дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, Національної та галузевих академій наук.

З огляду на вищезазначене створення такої системи, на нашу думку, має бути поетапним, із передбаченням налагодження її функціонування в рамках поточної діяльності органів виконавчої влади усіх рівнів, та повинно здійснюватися на основі використання й удосконалення баз даних існуючих інформаційно-аналітичних систем, інтеграції

з ними, забезпечення моніторингу відповідною базою показників, гармонізованих із показниками, які використовуються в країнах-членах ЄС і Організації економічного співробітництва та розвитку, для можливості подальшого їх порівняння та використання.

Процес створення й подальшого розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки, на наше переконання, обов'язково повинен включати як формування її організаційно-нормативних засад, інституціональної основи, так і інформаційне та ресурсно-технологічне забезпечення її функціонування. Одночасно цей процес повинен супроводжуватися відповідним підвищенням кваліфікації державних службовців, забезпеченням широкого доступу зацікавлених фізичних і юридичних осіб до результатів наукових досліджень та інноваційної діяльності, отриманих за рахунок державних коштів, створенням можливостей для оприлюднення таких результатів усіма зацікавленими суб'єктами господарської діяльності, а також поширенням інформації, пов'язаної з формуванням та реалізацією державної інноваційної політики, розвитком інноваційної діяльності у національному інформаційному просторі.

Очевидним є те, що при цьому буде забезпечена можливість:

- підвищення рівня взаємодії та ефективності здійснення центральними і місцевими органами виконавчої влади повноважень у сфері інноваційної діяльності;
- удосконалення механізмів державної підтримки та стимулювання інноваційної діяльності;
- забезпечення проведення на постійній основі моніторингу стану інноваційного розвитку економіки;
- підвищення наукового рівня обґрунтування підходів до формування та реалізації державної інноваційної політики;
- створення умов для активної участі громадськості в обговоренні питань, пов'язаних з формуванням та реалізацією державної інноваційної політики;
- сприяння поширенню інформації про розвиток інноваційної діяльності.

Крім того, функціонування самої системи опосередковано сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Таким чином, розвиток системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки надасть можливість державним органам виконавчої влади всіх рівнів, науковим закладам, суб'єктам господарювання забезпечити достатню інформаційно-аналітичну підтримку для системного переходу до "економіки знань", реалізації відповідних структурних змін в економіці України з метою розвитку її на інноваційній основі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний веб-сайт Держкомстату <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Указ Президента України від 11.07.2007 № 606 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 квітня 2006 року "Про стан науково-технологічної сфери та заходи щодо забезпечення інноваційного розвитку України" <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=606%2F2006>.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2006 № 669 "Питання створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки" <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=606%2F2006>.
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.05.2007 № 285-р "Про схвалення Концепції Державної програми розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки" <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=285-2007-%F0>.

Т. Н. Лисица, А. М. Мельник. К ВОПРОСУ ОБ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ.

Резюме: Рассмотрены вопросы актуальности и пути создания информационно-аналитической системы реализации государственной инновационной политики. Обоснована необходимость создания соответствующей информационно-аналитической базы, которая позволит предоставлять максимум информации относительно состояния объектов управления, обеспечит возможность анализа альтернатив их развития с учетом постоянных изменений внешней и внутренней среды, а также готовить рекомендации касательно реализации государственной инновационной политики.

Ключевые слова: инновация, информационно-аналитическая система, инновационная политика.

T. M. Lisitsa, A. M. Melnyk. CONCERNING THE MATTER OF INFORMATIONAL AND ANALYTICAL PROVIDING OF THE STATE INNOVATION POLICY REALIZATION.

Abstract: The matters of actuality and ways of creation of informational and analytical system of the state innovation policy realization are considered. It is grounded the necessity of creating relevant informational and analytical basis, which allow to provide the maximum of information concerning current state of the objects of managing. The basis can provide possibility for analyzes of further alternatives, taking into consideration the permanent changes of internal and external environment and prepare recommendations concerning realization of the state innovation policy.

Keywords: innovation, informational and analytical system, innovation policy.

Надійшла до редакції 08.10.07
